

Regering *van* Aruba

Ministerie van Financiën
en Overheidsorganisatie

L.G.Smith Blvd. 76

Oranjestad, Aruba

Tel. (297) 528 4900

A red outline map of the island of Aruba, showing its coastline and several smaller islands to the west.

Uitvoerings Rapportage

3e Kwartaal 2017

Colofon

Titel: Uitvoeringsrapportage 3^e kwartaal 2017

Samengesteld door: Directie
Financiën

Bronnen: E1, PSA, SAP, voorlopige bedragen collectieve sector

Datum: 10 november 2017

Disclaimer

Bedragen gepresenteerd in deze rapportage zijn afkomstig uit de centrale financiële administratie van het Land. Bij de opstelling van deze kwartaalrapportage is rekening gehouden met het volgende:

- De kosten zijn zo volledig mogelijk verwerkt en de middelen zijn opgenomen op basis van de werkelijke realisaties per 30 september 2017. De kosten voortvloeiend uit nog te ontvangen facturen en afrekeningen, die voor zover nog niet in de centrale administratie zijn opgenomen, zijn op basis van een zorgvuldige schatting verwerkt in deze rapportage;
- Ontvangsten uit aflossingen studieleningen worden in de kapitaaldienst op basis van de werkelijke ontvangsten verantwoord;
- De toegepaste cijfermatige opstelling is conform de begrotingsopstelling, mits anders vermeld;
- De rapportage betreft de uitvoering van de begroting van de ministeries van het Land (c.q. overheid conform enge definitie).

Inhoudsopgave

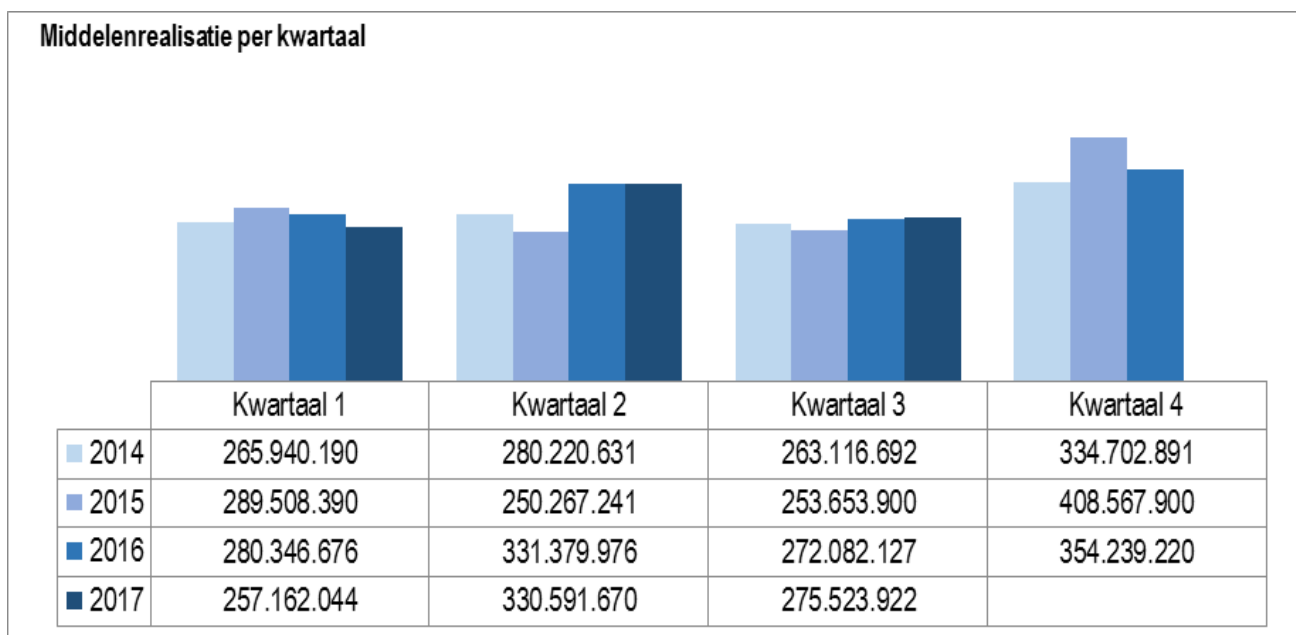
Colofon	2
Disclaimer	3
1. Samenvatting	5
2. Realisatie begroting Q3-2017	8
2.1. Realisatie exploitatierekening	8
2.1.1 Middelen per ultimo 3e kwartaal	9
2.1.2. Kosten eind 3 ^e kwartaal.....	13
2.2. Realisatie kapitaalrekening	16
2.2.1 Kapitaalontvangsten tot en met 3e kwartaal.....	16
2.2.2 Kapitaaluitgaven tot en met 3e kwartaal	17
3. Meerjarig begrotingsbeleid	18
3.1 Vooraf.....	18
4. Financiering en schuldbeheer	19
4.1. Uitvoering financieringsbevoegdheid	19
4.2. Schuldstand	19
4.3. Schuldendienst 2017	21
4.4 Kortlopende schulden.....	22
5. Financieel beheer	23
6. Liquiditeitsoverzicht	26
6.1. Inleiding.....	26
7. Collectieve Sector	27

1. Samenvatting

Voor u ligt de Uitvoeringsrapportage over het derde kwartaal van de Landsbegroting Aruba over het jaar 2017. Doelstelling van deze uitvoeringsrapportage is om verantwoording af te leggen en informatie aan de Ministerraad en de Staten van Aruba te verschaffen ten aanzien van de begrotingsuitvoering, de middelen- en kostenrealisatie, de realisatie van de kapitaaldienst, de financiering en het schuldbeheer. Verder wordt ook informatie verschaft over de liquiditeitspositie en de stand van zaken met betrekking tot de ontwikkelingen binnen het financieel beheer. Deze rapportage geeft ook aan overige stakeholders inzicht met betrekking tot de openbare financiën van het Land.

Het Land heeft over het derde kwartaal van 2017 Afl. 275,5 miljoen aan middelen gerealiseerd. Cumulatief is de begroting 2017 voor wat middelen betreft, over de eerste negen maanden van 2017 met 66,3 % gerealiseerd met een bedrag van Afl. 863,3 miljoen. De grootste middelencategorieën zijn de directe en indirecte belastingen met een aandeel in de totale ontvangsten van respectievelijk 65,5% en 68,5%. Ten opzichte van het derde kwartaal van het voorafgaand jaar zijn de middelen Afl. 26,7 miljoen lager. Zoals bekend en ook gerapporteerd in de 1^e en 2^e kwartaalrapportage 2017 is deze afname slechts optisch, omdat de voornaamste oorzaak ligt in het per 2015 gewijzigde en per 2017 genormaliseerde patroon in de ontvangsten winstbelasting als gevolg van de voldoening op aangifte (VAS) systeem. Als gevolg van de introductie van de VAS werd in het tweede kwartaal 2016 nog een aanzienlijk bedrag geïnd voor winstbelasting over het jaar 2014. Onderstaande grafiek presenteert de realisatie van de middelen per kwartaal van vier achtereenvolgende jaren.

Grafiek I: Vergelijking middelenrealisatie per kwartaal 2014 - 2017 in Afl.

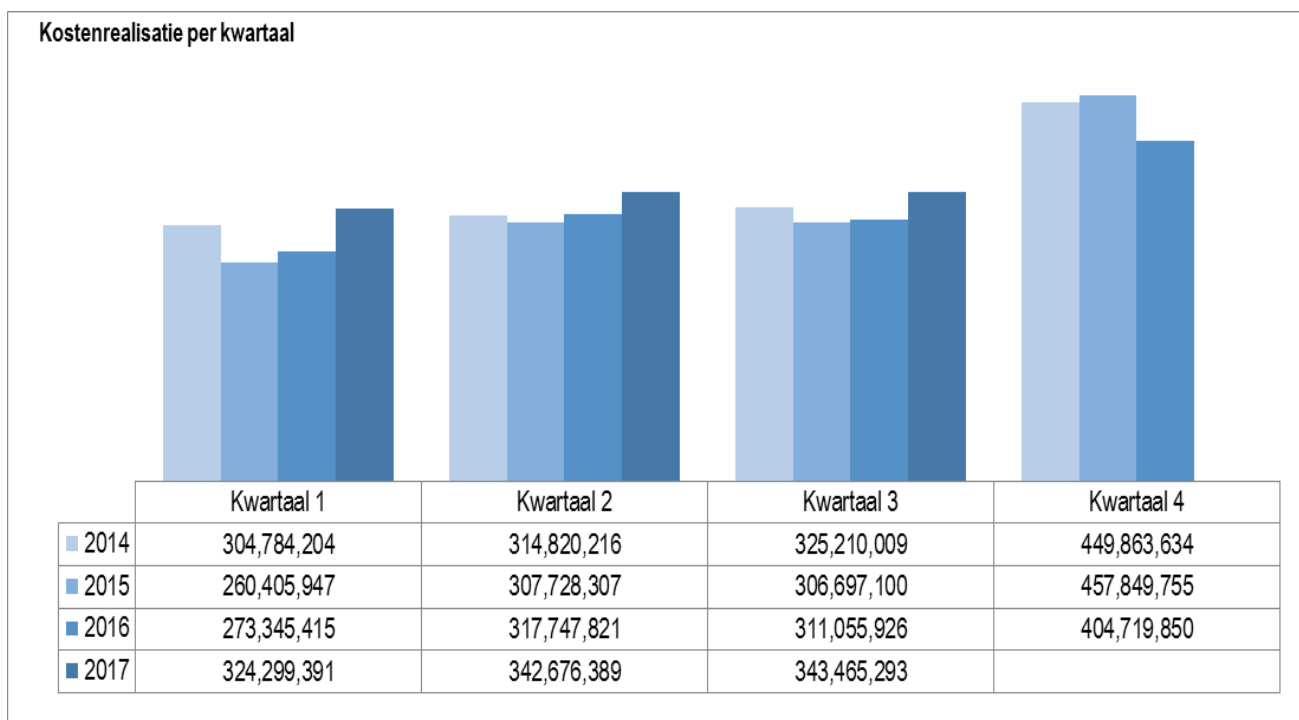

Bron: Directie Financiën

*Bedragen 2014, 2015 en 2016 zijn cf. jaarrekeningen.

Aan de bestedingenkant van de exploitatierekening wordt het derde kwartaal afgesloten met Afl. 343,5 miljoen aan kosten. Cumulatief is de totale begrotingsuitputting per ultimo september 2017 gelijk aan 74,6% voor een bedrag van Afl. 1.034,6 miljoen (exclusief afschrijvingskosten). Binnen de totale kosten, zijn de personeelskosten (27,6%), rentekosten (16,4%), verstrekte subsidies (14,4%) en goederen & diensten (11,8%) de grootste kostensoorten. De begrotingsuitputting verloopt conform de begroting. Onderstaande grafiek presenteert de kostenontwikkeling per kwartaal (exclusief afschrijvingen) over vier achtereenvolgende jaren.

Grafiek II: Vergelijking kostenrealisatie per kwartaal 2014 - 2017 in Afl.*

Bron: Directie Financiën

* Bedragen zijn cf. jaarrekeningen 2014, 2015 en 2016 exclusief afschrijvingskosten.

Het voorlopige exploitatieresultaat per ultimo september 2017 bedraagt -Afl. 171,4 miljoen. In hoofdstuk 2 is een nadere toelichting per middelen- en kostensoort opgenomen.

Ten aanzien van de ontvangsten op de kapitaaldienst is de realisatie gelijk aan 35,1% van hetgeen begroot is, tegenover een realisatie van de uitgaven van 62,1%. Het nettoresultaat op de kapitaaldienst per 30 september 2017 bedraagt een surplus van Afl. 9,1 miljoen. Zoals in de voorafgaande kwartaalrapportages is gerapporteerd, wordt verwacht dat de Afl. 67 miljoen aan kapitaalontvangsten uit hoofde van de uitkering van de tweede tranche van de settlement payment van Refineria di Aruba N.V. en de verkoop van de aandelen van Valero Marketing & Supply Aruba N.V. later in het jaar zullen worden gerealiseerd. Aan de uitgavenkant heeft de verstrekking van (nieuwe) studieleningen zoals normaal, in het derde kwartaal plaatsgevonden.

Conform artikel 2 van de Landsverordening tot vaststelling van de begroting van de Ministeries van het Land voor het dienstjaar 2017 (AB 2016 no.59) is voor het jaar 2017 een financieringsbehoefte vastgesteld van Afl. 438.815.300. De minister van Financiën en Overheidsorganisatie is gemachtigd om dit bedrag gedurende het lopende begrotingsjaar aan geldleningen aan te gaan. De vierde en laatste staatsobligatie van het leningsprogramma is op 25 augustus geplaatst ten bedrage van Afl. 124,7 miljoen tegen een rente van 4,5%. Vermeldenswaardig is het feit dat de staatsobligaties dit jaar tegen een beduidend lagere gemiddelde rentevoet zijn uitgeschreven (4,2%) waarbij in 2016 de rente nog 5,68% bedroeg.

De schuldstand, inclusief latente schulden, aan het einde van het 3e kwartaal 2017 bedraagt Afl. 4.184,1 miljoen, waarvan Afl. 4.034,9 miljoen aan leningen. De leningenportfolio bestond per ultimo september 2017 uit 61% binnenlandse leningen, wat in lijn is met de schuldbeheerstrategie van het Land. Tabel 4.2 geeft per kwartaal een uitgebreid overzicht

van de schuldontwikkeling van het Land. Evenwel, is er op basis van het reeds in 2015 geformuleerde evenwichtige financieringsbeleid, in 2017 voor gekozen om binnen het Landsbesluit “vervroegd” te lenen

Zoals opgenomen in de vorige kwartaalrapportages en bevestigd door het CAft is het hierdoor slechts optisch dat de staatsschuld als gevolg van de aangetrokken leningen in het begin van het jaar, en per rapportagedatum is gestegen tot 85,8%. Geheel conform het gevoerde evenwichtige financieringsbeleid in de eerste drie kwartalen van het jaar en de aflossingsverplichtingen in de tweede helft van het jaar, leidt dit enerzijds tot een meerjarige verlaging van de verschuldigde rente en anderzijds tot een daling van de schuldquota per ultimo 2017 ten opzichte van de nu gerapporteerde schuldquote met 2% punten.

Geheel conform de artikelen in de LAft, en in het bijzonder de normen zoals vastgelegd in artikel 14 lid 2 van de LAft, wordt het financieringstekort beoordeeld op het niveau van de collectieve sector en rapporteren wij derhalve ook op dit niveau. Het berekende financieringstekort voor de gehele collectieve sector, op basis van de verstrekte voorlopige realisatie bedraagt 2,6 % per ultimo september 2017. Zoals hierboven gesteld kan het tekort tot en met het derde kwartaal (of enig kwartaal) niet klinisch vergeleken worden met de LAft norm over het gehele begrotingsjaar. In het vierde kwartaal zullen namelijk substantiële ontvangsten conform de begroting plaatsvinden, met name in de kapitaaldienst (RDA / FMSA) en de winstbelasting en uitkeringen van deelnemingen. Daarnaast zullen de kosten van goederen en diensten, onder andere als gevolg van de verplichtingenstop, in het vierde kwartaal relatief aanzienlijk lager zijn dan de eerste drie kwartalen. Het financieringstekort zal in het vierde kwartaal derhalve aanzienlijk verbeteren. Immers, alleen de kapitaalontvangsten van RDA / FMSA vertegenwoordigen reeds een daling van het financieringstekort met 1,4 procentpunten.

Tabel I: Kerngetallen financiering en schuldbeheer

Bedragen in Afl.x1 mln.	t/m 30 sept 2017	Begroot 2017	t/m 30 sept 2016
<u>Land Aruba</u>			
Financieringsbehoefte	-480,6	-438,8	-212,7
Aflossingen	318,3	414,3	121,9
Financieringstekort Land Aruba	-162,3	-24,6	-90,7
<u>Collectieve sector</u>			
Financieringstekort Collectieve sector	-125,6		
Tekort t.o.v. BBP 3e kw. '17 Afl. 4,876.0 mln.	-2,6%		

Bron: Directie Financiën

Noot: Collectieve Sector: o.b.v. voorlopige bedragen exploitatieresultaat. Zie verder hoofdstuk 7.

Financieringstekort Collectieve Sector op basis van de exploitatietekorten entiteiten plus het financieringstekort Land in enge zin.

Hoofdstuk 5 presenteert middels een aantal overzichten, de vorderingen op het gebied van het financieel beheer. Deze overzichten geven de stand van de activiteiten/projecten weer. De activiteiten die aan het einde van het vorige kwartaal als ‘gereed’ waren aangemerkt zijn in de overzichten verwijderd en een aantal nieuwe activiteiten zijn er bijgevoegd. Op basis van de huidige gemiddelde score van de kwaliteit van het financieel beheer, welke positief is, en gezien de reeds afgehandelde verbetermaatregelen met aanvullende de reeds in gang gezette verbetermaatregelen, ligt het meer in de lijn der verwachtingen dat de tweede PEFA meting een positievere oordeelsvorming als conclusie zal hebben rondom het financieel beheer van het Land.

Hoofdstuk 6 presenteert de liquiditeitsrealisatie per 30 september 2017. Een volledige aansluiting met de begroting is niet direct mogelijk, omdat verschillende stelsels aan de verschillende overzichten ten grondslag liggen. Uitgaven in het derde kwartaal van dit jaar verliepen conform plan. De gerealiseerde betalingen uit de kas zijn in het derde kwartaal met ca. Afl. 2.7 miljoen lager uitgevallen dan geprojecteerd. Zoals reeds vermeld, werd in augustus een obligatielening van Afl. 124.8 miljoen geplaatst.

2. Realisatie begroting Q3-2017

2.1. Realisatie exploitatierekening

Tabel 2.1 geeft het voorlopig exploitatiesaldo van het Land Aruba weer per 30 september 2017. Het Land heeft over deze periode Afl. 863,3 miljoen aan middelen geïncasseerd, waarvan Afl. 744,0 miljoen aan belastingopbrengsten. Hiermee is de middelenbegroting voor 66,3% gerealiseerd. De totale kosten over het derde kwartaal bedroegen ruim Afl. 1.034,6 miljoen wat gelijk is aan 74,6% van de begroting. Het exploitatietekort bedraagt per 30 september 2017 per saldo Afl. 171,4 miljoen.

Tabel 2.1: Exploitatieresultaat per 30 september 2017

Middelen	t/m 30 sept 2017	Begroot 2017	% Begrotings-uitputting
Directe belastingen	413,091,610	631,000,000	65.5%
Indirecte belastingen	330,868,563	482,850,500	68.5%
Retributies,leges & rechten	17,811,502	25,236,200	70.6%
Rechten, boeten & overig	24,577,884	41,335,300	59.5%
Rente	253,927	381,000	66.6%
Niet-belastingopbrengsten	35,929,318	64,231,600	55.9%
Landsbedrijven en fondsen	4,453,570	6,065,000	73.4%
Overige ontvangsten	36,291,262	50,136,800	72.4%
	863,277,636	1,301,236,400	66.3%

Kosten	t/m 30 sept 2017	Begroot 2017	% Begrotings-uitputting
Personeel	285,900,936	369,482,300	77.4%
Werkgeversbijdragen	73,822,063	93,156,400	79.2%
Goederen en diensten	122,019,185	171,230,200	71.3%
Rente LV & VV	169,666,360	215,347,200	78.8%
Subsidies	148,873,301	201,073,700	74.0%
Overdrachten Binnenland	83,277,665	128,160,000	65.0%
Overdrachten Buitenland	14,821,020	20,457,500	72.4%
Bijdragen en afschrijvingen	136,251,418	187,421,700	72.7%
	1,034,631,948	1,386,329,000	74.6%

Exploitatieresultaat	(171,354,312)	(85,092,600)	201.4%
-----------------------------	----------------------	---------------------	---------------

Bron: Directie Financiën

Wellicht ten overvloede dient voor een oordeelsvorming of de realisatie van de middelen in lijn ligt met de verwachtingen, rekening te worden gehouden met de seizoensinvloeden ten aanzien van de ontvangsten. Per middel is sprake van een afwijkende realisatienorm, waardoor een rekenkundige cumulatieve norm van 75% middelenrealisatie voor de drie kwartalen misleidend zou kunnen zijn. Hierdoor moet onder anderen rekening worden gehouden met het genormaliseerde ontvangstenpatroon van de winstbelasting. Tevens moet rekening worden gehouden met de datum tot wanneer uitstel van betaling is verleend en ook de datum waarop de kohieren zijn verstrekt en de periode waarbinnen deze ontvangsten verwacht worden. In de volgende twee paragrafen volgt een gedetailleerde toelichting per kosten- en middelcategorie.

2.1.1 Middelen per ultimo 3e kwartaal

In onderstaande tabel wordt de middelenrealisatie over de eerste drie kwartalen van het lopende dienstjaar weergegeven, vergeleekend met de begroting en dezelfde periode van het voorafgaande dienstjaar.

Tabel 2.2: Middelenrealisatie tot en met 30 september 2017 in Afl.

Middelen	t/m 30 sept 2017	t/m 30 sept 2016	Begroot 2017	% Begrotings-uitputting
Directe belastingen	413.091.610	443.695.755	631.000.000	65,5%
Indirecte belastingen	330.868.563	303.823.339	482.850.500	68,5%
Retributies,leges & rechten	17.811.502	21.161.737	25.236.200	70,6%
Rechten, boeten & overig	24.577.884	41.481.173	41.335.300	59,5%
Rente	253.927	698.831	381.000	66,6%
Niet-belastingopbrengsten	35.929.318	39.612.470	64.231.600	55,9%
Landsbedrijven en fondsen	4.453.570	4.468.710	6.065.000	73,4%
Overige ontvangsten	36.291.262	34.989.898	50.136.800	72,4%
	863.277.636	889.931.913	1.301.236.400	66,3%

Bron: Directie Financiën

Hieronder een nadere toelichting per middelensoort over de afgelopen drie kwartalen van het huidige dienstjaar.

Directe belastingen:

Tabel 2.3: Realisatie directe belastingen tot en met 30 september 2017 in Afl.

Omschrijving	t/m 30 Sept 2017	t/m 30 Sept 2016	Begroot 2017	% Begrotings-uitputting
Loonbelasting	204.021.863	190.171.786	309.900.000	65,8%
Inkomstenbelasting	(442.678)	(7.617.827)	-	0,0%
Rente belastingvordering	5.335.939	4.560.137	4.000.000	133,4%
Vervolging nat. persoon	-	-	100.000	0,0%
Winstbelasting	131.429.227	185.601.778	225.000.000	58,4%
Dividenbelasting	3.168.663	2.155.992	6.000.000	52,8%
Grondbelasting	33.006.251	33.008.989	46.200.000	71,4%
Successie-/overgangsbil.	667.810	790.046	300.000	222,6%
Overdrachtsbelasting	12.436.733	14.222.235	14.500.000	85,8%
Motorrijtuigenbelasting	22.483.839	19.685.633	23.000.000	97,8%
Zegelbelasting	983.963	1.116.986	2.000.000	49,2%
	413.091.610	443.695.755	631.000.000	65,5%

Bron: Departamento di Impuesto

Tabel 2.3 presenteert de gerealiseerde ontvangsten binnen de directe belastingen. De loonbelasting ontvangsten bedroegen per ultimo september 2017 Afl. 204,0 miljoen, gelijk aan 65,8% van de begroting. Ten opzichte van het derde kwartaal van het voorafgaande jaar is Afl. 13,9 miljoen (7,3%) meer aan loonbelasting geïnd, welke een resultaat is van steeds verbeterde compliance, intensivering van de invordering en de meest recente loon- en werkgelegenheidsontwikkelingen. Het negatieve bedrag in de categorie inkomstenbelasting betreft restituties op afgewikkelde aanslagen.

De rente op belastingvordering is op de begroting met 133,4% gerealiseerd, welke een resultaat is van de gevoerde invorderingsacties. Een vergelijking met het vorige jaar laat een toename van 17,0% zien.

Verder presenteert tabel 2.3 een realisatie van 58,4% in winstbelasting ontvangsten. Ten opzichte van dezelfde periode van het voorafgaande jaar is er sprake van een daling van 29,2%. Een klinische vergelijking met de voorafgaande periode is misleidend omdat in 2016 een hoger bedrag was geïnd door het verschuiven van de betalingsdeadline van de ontvangsten uit het jaar 2014. Evenwel heeft de implementatie van diverse compliance maatregelen zoals onder andere de wetwijziging op het gebied van de winstbelasting eind 2015, substantieel bijgedragen aan het resultaat van de belastingopbrengsten. Verder moet in de realisatie tot en met 30 september 2017 rekening worden gehouden met het feit dat belastingplichtigen aanspraak hebben gemaakt op uitstel van aangifte en betaling van de verschuldigde winstbelasting, tot 30 november 2017. Verder wordt verwacht dat de invorderingsacties die reeds zijn geïnitieerd, zich voor het einde van het jaar zullen materialiseren. Ten overvloede, de inning van de winstbelasting conform de VAS-systematiek laat vanaf 2017 een meer genormaliseerd en regulier heffings- en ontvangstenpatroon zien dan de afgelopen twee begrotingsjaren, waardoor de vergelijkbaarheid voor projecties gaandeweg bevorderd wordt.

De ontvangsten uit hoofde van de dividendbelasting laten een forse groei zien in de realisatie (52,8%) in vergelijking met het vorige kwartaal doordat alleen in het derde kwartaal 2017 Afl. 2,3 miljoen werd geïnd. Naar verwachting zal ook in het laatste kwartaal van 2017 meer worden ontvangen. Ook ten opzichte van het vorige jaar is een groei in dividendbelasting ontvangsten waar te nemen van 47,0%.

De ontvangsten grondbelasting zijn sterk afhankelijk van het tijdstip waarop het kohier wordt uitgevaardigd welk zich in mei 2017 voordeed. De realisatie van deze middelensoort ultimo september 2017 bedroeg Afl. 33,0 miljoen (71,4%), een vergelijkbare trend als het voorafgaande jaar.

De overdrachtsbelasting vertoont een bovenmatige realisatie van 85,8% wat aangeeft dat sprake is van een trendmatige groei in de onroerende goederen transacties.

Tot slot, is ten aanzien van de motorrijtuigenbelasting vergeleken met voorgaande jaren sprake van een bovenmatige realisatie van 97,8% als gevolg van de sterk verbeterde compliance en als gevolg van de wetwijziging op het gebied van de landsverordening motorrijtuig- en motorbootbelasting vanaf januari 2017 en de daarmee samenhangende wettelijke betalingsplicht.

Daarnaast heeft de implementatie van diverse (compliance) maatregelen ook een positief effect gehad op de ontvangsten o.a. op de gebieden van het ambtshalve traject van de FIOT waarbij diverse belastingplichtigen veroordeeld zijn door de rechter tot het betalen van flinke boetes bij het opzettelijk niet indienen van de aangifte; de samenwerking met het afpakteam van het OM, de bestandsvergelijking met KvK, bestandsvergelijking met het UOAZV, verdere samenwerking met de Dienst Burgerlijke Stand en Bevolkingsregister (DBSB), de SVB en DIMAS, en de eigen non-compliance rapportages waardoor er naheffingsaanslagen zijn opgelegd in het jaar 2017 voor de loonbelasting, BBO en winstbelasting. Voorts is bij de Belastingdienst extra capaciteit ingezet bij de afdeling data entry, controle en administratie opdat de achterstanden, flietscontroles en naheffingsaanslagen aangepakt kunnen worden.

Tot slot is van start gegaan met het vaktechnisch overleg op het gebied van de invordering, heffing en controle en zijn diverse (interne) opleidingen zoals de Adjunct-Commissies en de Basis opleiding Belastingen ("BOB") aangeboden aan onze medewerkers teneinde hun kennis op een hoger niveau te tillen.

Indirecte belastingen:

Tabel 2.5: Realisatie indirecte belastingen per 30 september 2017 in Afl.

Omschrijving	t/m 30 Sept 2017	t/m 30 Sept 2016	Begroot	% Begrotings-uitputting
Invoerrechten	118.321.001	115.101.381	181.500.000	65,2%
Accijns gedestilleerd	16.306.783	15.932.958	25.400.000	64,2%
Accijns sigaretten	14.235.043	8.563.737	12.200.000	116,7%
Accijns bier	20.871.396	18.875.073	31.400.000	66,5%
Accijns minerale olien	51.687.437	46.149.000	64.800.000	79,8%
B.B.O.	78.163.091	69.669.352	124.500.000	62,8%
Zegelbelastingen	24.076	12.545	50.500	47,7%
Dienstverlening IUD	1.964.074	1.703.262	2.800.000	70,1%
Vergunningen	18.785.885	18.000.076	26.300.000	71,4%
Milieubelasting op hotels e.a.	9.563.101	9.051.125	13.400.000	71,4%
Milieubel. op verhuur voertuig	946.676	764.830	500.000	189,3%
	330.868.563	303.823.339	482.850.500	68,5%

Bron: Departamento di Aduana en Departamento di Impuesto

In tabel 2.5 vertonen de invoerrechten per ultimo september 2017 conform de voorafgaande kwartalen wederom een groei ten opzichte van het voorgaand jaar. Per ultimo september 2017 werd Afl. 3,2 miljoen meer geïnd dan het voorafgaande jaar (groei van 2,8%) resulterend in een begrotingsrealisatie van 65,2%. Deze groei is voornamelijk het resultaat van verbetering in de compliance, mede als gevolg van de verzorgde cursussen aan inkларingsfunctionarissen die een positief effect hebben op controles na invoer, waardoor de inkларingen steeds meer conform de vigerende richtlijnen en tarieven worden gedaan. Verder is het van belang om aan te geven dat rekening moet worden gehouden met seizoen patronen. Het is bekend dat de invoerrechten en accijnzen in het 1^e halfjaar relatief lager liggen, waarna deze toenemen in het 3^e kwartaal met een piek in het 4^e kwartaal vanwege de feestdagen eindejaar.

Ook alle accijnssoorten vertonen tezamen een stijging van Afl. 13,6 miljoen (15,2%) in vergelijking tot de bedragen van vorig jaar. Accijns sigaretten laat een aanzienlijke toename zien van Afl. 5,7 miljoen welke een gevolg is van het bestelmoment van de importeurs en de voorraadvolume die zij op basis van hun verkoopprognoses aanhouden.

Per ultimo september 2017 is Afl. 8,5 miljoen meer aan BBO-ontvangsten gerealiseerd, resulterend in een begrotingsrealisatie van 62,8%. De groei in BBO-ontvangsten heeft deels te maken met invorderingsacties die tot en met 30 september 2017 ruim Afl. 2,4 miljoen meer hebben opgeleverd. Ook de BBO-ontvangsten kennen een trendmatig patroon, waardoor deze in het vierde kwartaal verder zullen toenemen.

De realisatie van de totale indirecte belastingen laat een groei zien van Afl. 27,0 miljoen ten opzichte van het voorafgaand jaar, wat gelijk is aan een begrotingsrealisatie van 68,5%. De verwachting is dat met de positieve seizoensinvloeden in het vierde kwartaal de begroting haalbaar zou moeten kunnen zijn.

Retributies, leges & rechten:

Deze middelensoort is in tabel 2.2 opgenomen en geeft een realisatie weer van Afl. 18 miljoen oftewel 70,6% van de begroting.

Rechten, boeten & overig:

De realisatie van deze middelensoort lijkt achter te lopen in de vergelijking met dezelfde periode over 2016. Dit komt omdat in 2016 sprake was van eerdere ontvangsten in het begin van het jaar. Ultimo september 2017 werd 24,6 miljoen gerealiseerd, gelijk aan 59,5% van de begroting. De grootste begrote posten onder deze middelensoort betreffen ontvangsten uit hoofde van 'bunkering' activiteiten, concessierechten van AAA N.V. en vergunningen op gebied van telecommunicatie ten bedrage van Afl. 27,3 miljoen (gerealiseerd voor 46%). Verder is op gebied van 'verleende dienstverlening aan derden' begroot voor Afl. 6,1 miljoen voor 91% gerealiseerd. Onder de categorie 'bijdragen in kosten' is Afl. 4,2 miljoen geboekt, realisatie van 69% en ontvangsten uit hoofde van opgelegde boetes is voor 53% gerealiseerd op een begroot bedrag van Afl. 2,9 miljoen.

Rente:

Gezien de zeer geringe omvang wordt hierop niet nader ingegaan.

Niet-belastingopbrengsten:

De realisatie van deze middelensoort bedraagt per 30 september 2017 Afl. 35,9 miljoen, gelijk aan een realisatie van 55,9% van de begroting. Een vergelijking met de opbrengsten over dezelfde periode van het voorafgaande jaar laat een verlaging zien van Afl. 3,7 miljoen, omdat in 2016 enkele dividenduitkeringen eerder in het jaar hebben plaatsgevonden, zoals de winstuitkering van de Centrale Bank van Aruba. De dividenduitkeringen zijn afhankelijk van de vaststelling van de jaarrekeningen en de besluitvorming door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van de deelnemingen. Met inachtneming hiervan zal de begroting met betrekking tot de dividenduitkeringen van Afl. 27,6 miljoen, geheel conform patroon, in het vierde kwartaal plaatsvinden. Verder zijn de erfpachtrechten in deze rapportageperiode conform patroon voor een totaalbedrag van Afl. 17,1 miljoen (79%) gerealiseerd. De toeristenheffing is gerealiseerd voor Afl. 3,9 miljoen en hiermee is 86% van de begroting behaald. Ten slotte worden de overdrachten van het Rijk ook onder de niet-belastingopbrengsten geboekt; hierop werd Afl. 7,2 miljoen gerealiseerd, gelijk aan een begrotingsrealisatie van 81%.

Landsbedrijven en fondsen:

De realisatie van de middelen bij de landsbedrijven en -fondsen bedraagt per einde derde kwartaal Afl. 4,5 miljoen en ligt in lijn met de verwachting ten opzichte van de begroting (73,4%). Deze ontvangsten hebben voornamelijk te maken met interne verrekeningen en doorbelastingen tussen de overheidsdiensten.

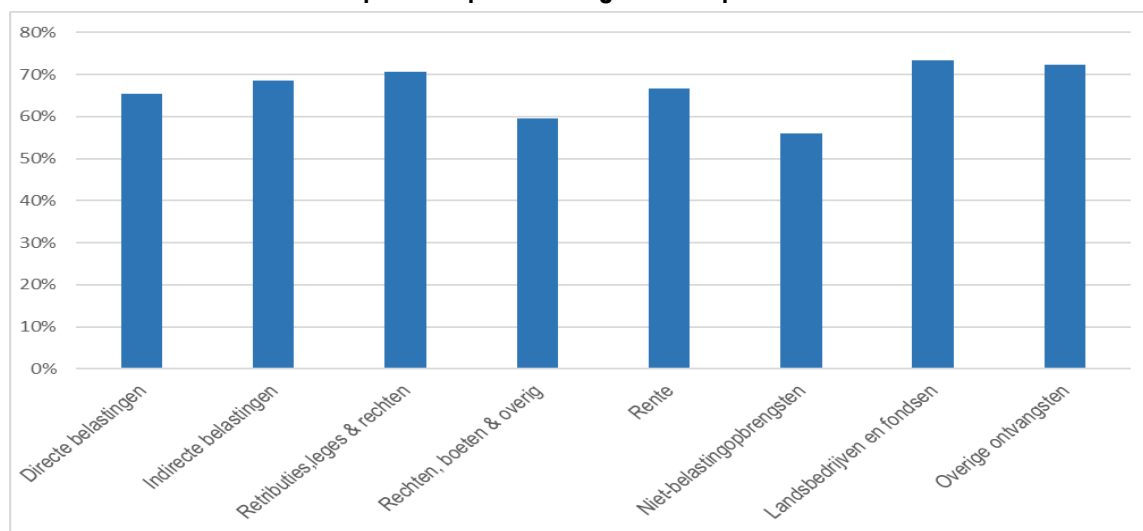
Overige:

De overige ontvangsten bedragen per einde derde kwartaal Afl. 36,3 miljoen en zijn daarmee voor 72,4% gerealiseerd ten opzichte van de begroting. Deze realisatie ligt in lijn met de begroting (en is vergelijkbaar met die uit het voorgaand jaar). Dit bedrag is volledig toe te schrijven aan ontvangen deviezenprovisie.

Grafiek 2.1 is een weergave van de realisatie per middelensoort, uitgedrukt in procenten.

Met inachtneming dat niet zomaar een realisatie van 75% als uitgangspunt kan worden genomen, omdat zowel de belasting als niet-belasting opbrengsten aan seizoensinvloeden onderhevig zijn.

Grafiek 2.1: Middelenrealisatie per 30 september uitgedrukt in procenten:

Bron: Directie Financiën

2.1.2. Kosten eind 3^e kwartaal

De totale kosten tot en met 30 september 2017 bedragen Afl. 1.034,6 miljoen, gelijk aan een uitputting van 74,6% ten opzichte van de begroting.

Tabel 2.6 geeft per hoofdkostensoort de gerealiseerde kosten met vergelijkende bedragen uit dezelfde periode van het voorafgaande jaar en ten opzichte van de vastgestelde begroting 2017. Daarna volgt een nadere toelichting per hoofdkostensoort.

Tabel 2.6: Kostenrealisatie per 30 september 2017 in Afl.

Kosten	t/m 30 sept 2017	t/m 30 sept 2016	Begroot	% Begrotings-uitputting
Personeel	285,900,936	278,435,711	369,482,300	77.4%
Werkgeversbijdragen	73,822,063	72,136,685	93,156,400	79.2%
Goederen en diensten	122,019,185	101,673,277	171,230,200	71.3%
Rente LV & VV	169,666,360	162,686,129	215,347,200	78.8%
Subsidies	148,873,301	142,300,959	201,073,700	74.0%
Overdrachten Binnenland	83,277,665	87,007,251	128,160,000	65.0%
Overdrachten Buitenland	14,821,020	10,418,003	20,457,500	72.4%
Bijdragen en afschrijvingen	136,251,418	122,888,815	187,421,700	72.7%
	1,034,631,948	977,546,830	1,386,329,000	74.6%

*Bron: Directie Financiën ** Vergelijkende cijfers op basis van URK2 2016

Personeel:

De personeelskosten, inclusief overwerkvergoedingen, bedragen tot en met het derde kwartaal Afl. 285,9 miljoen. De relatieve begrotingsuitputting is met een gering percentage (2,7%) toegenomen in vergelijking met het eerste tot en met derde kwartaal 2016.

Tabel 2.7 presenteert de omvang en verloop van het ambtelijk apparaat. De indeling van de ministeries van het Land conform de Landsverordening Instelling Ministeries is ingaande het begrotingsjaar 2017 gewijzigd, waardoor enkele diensten onder een ander ministerie ressorteren. Dit heeft geleid tot verschuivingen van aantallen ambtenaren tussen de ministeries.

Tabel 2.7: Ontwikkeling personeelsaantallen in FTE

Ministerie	3e kwartaal 2016	4e kwartaal 2016	1e kwartaal 2017	2e kwartaal 2017	3e kwartaal 2017
Ministerie AZWIDO	449	451	550	560	586
Ministerie ROII	282	274	266	270	273
Ministerie TTPC	239	235	147	151	153
Ministerie EZCEM	153	155	143	143	147
Ministerie VOS	241	234	236	231	237
Ministerie SJA	195	196	194	189	195
Ministerie OG	227	221	224	223	227
Ministerie JUS	1.426	1.428	1.435	1.464	1.520
Ministerie FO	652	655	674	676	698
Totaal	3.864	3.849	3.869	3.907	4.036
Onderwijspersoneel	864	864	869	875	871
Kustwachtpersoneel	50	49	48	48	44

Bron: Departamento Recurso Humano

Aan het einde van het derde kwartaal is sprake van een toename van 129 Fte's. Deze toename is een noodzakelijke verdere invulling als gevolg van de reeds gemaakte afspraken op regionaal- en internationaal niveau om het verhoogde veiligheidsrisico verder te mitigeren. Deze verplichtingen zijn in het derde kwartaal met name ingevuld door 81 Fte's in de veiligheids- ordedienst en controle keten zoals ARUMIL en KPA, tezamen met een cohort Hulpkommiezen bij de Douane Aruba. Daarnaast heeft versterking plaatsgevonden t.b.v. het toezicht op de casino's en het Openbaar Ministerie.

Deze toename past nog geheel binnen de voorwaarden en regelgeving rondom de stringent aangehouden vacaturestop. Daarnaast, en zoals opgenomen in de tweede kwartaalrapportage, verlopen de tijdelijke arbeidscontracten van 26 individuen per eind 2017 en zal er een grote natuurlijke afvloeiing plaatsvinden van circa 62 arbeidscontractanten in 2018.

Werkgeversbijdragen:

De werkgeversbijdragen bedragen Afl. 73,8 miljoen over het eerste tot en met het derde kwartaal 2017. De uitputting is Afl. 1,7 miljoen (2,3%) hoger ten opzichte van voorafgaand jaar. De hogere uitputting komt met name door de toeslag AOV/AWW, bijdrage APFA en AZV-premies die achtereenvolgens voor 77,9% (Afl. 26,1 miljoen), 77,4% (Afl. 24,5 miljoen) en 82,4% (Afl. 22,6 miljoen) gerealiseerd zijn ten opzichte van de begroting.

Goederen en Diensten:

Goederen en diensten zijn tot en met het derde kwartaal voor een bedrag van Afl. 122,0 miljoen, gelijk aan een begrotingsuitputting van 71,3%. Een vergelijking in absolute getallen, ten opzichte van het voorgaand jaar is niet opportuun omdat in tegenstelling tot voorgaande jaren nu de begrotingen tijdig worden vastgesteld. De overheidsdiensten voeren derhalve vanaf het begin van het begrotingsjaar conform beleid en monitoring, steeds meer een evenwichtige begrotingsuitvoering. Ten slotte is in dit kwartaal sprake van wisselkoerswinsten van circa Afl. 3,1 miljoen. Vanwege de afgekondigde verplichtingenstop is het de verwachting dat de realisatie van kosten van goederen en diensten in het vierde kwartaal beduidend lager ligt dan in de eerste drie kwartalen en derhalve voor het jaar als geheel onder uitputting zal optreden.

Rente:

De realisatie van de rente van opgenomen leningen bedraagt per ultimo september 2017 Afl. 169,7 miljoen. Ten opzichte van de begroting is de uitputting 78,8%. Het verloop is conform betalingsschema van de bestaande schuldverplichtingen

van het Land. Door een hoger dan geprojecteerde stand van LIBOR zijn de rentekosten ultimo september 2017 Afl. 1,6 miljoen hoger uitgekomen dan gepland.

Subsidies:

De subsidies bedragen tot en met het derde kwartaal Afl. 148,9 miljoen en putten hiermee de begroting uit met 74,0%. Ten opzichte van voorgaand jaar is sprake van een toename in de verleende subsidies met Afl. 6,6 miljoen (4,6%). Deze stijging heeft te maken met de bekende wijziging in het subsidietoekenningstelsel. Waar tot en met vorig jaar voornamelijk sprake was van een gedeeltelijke voorschotverlening, wordt vanaf 2017 een bedrag vastgesteld en uitgekeerd op basis van de subsidiebeschikking.

Overdrachten binnenland:

De overdrachten bedragen tot en met het derde kwartaal 2017 Afl. 83,3 miljoen en daarmee is de begroting voor 65,0% uitgeput. De realisatie is Afl. 3,7 miljoen (4,3%) lager dan over de gelijke periode in 2016. In deze categorie zijn de duurtetoelagen gerealiseerd voor Afl. 28,8 miljoen (54,8%), reparatietoelagen voor Afl. 25,7 miljoen (70,5%) en onderstand voor Afl. 18,5 miljoen (76,5%). Verder is de realisatie onder de kostenpost overige pensioen met Afl. 3,3 miljoen gerealiseerd (51,8%).

Overdrachten buitenland:

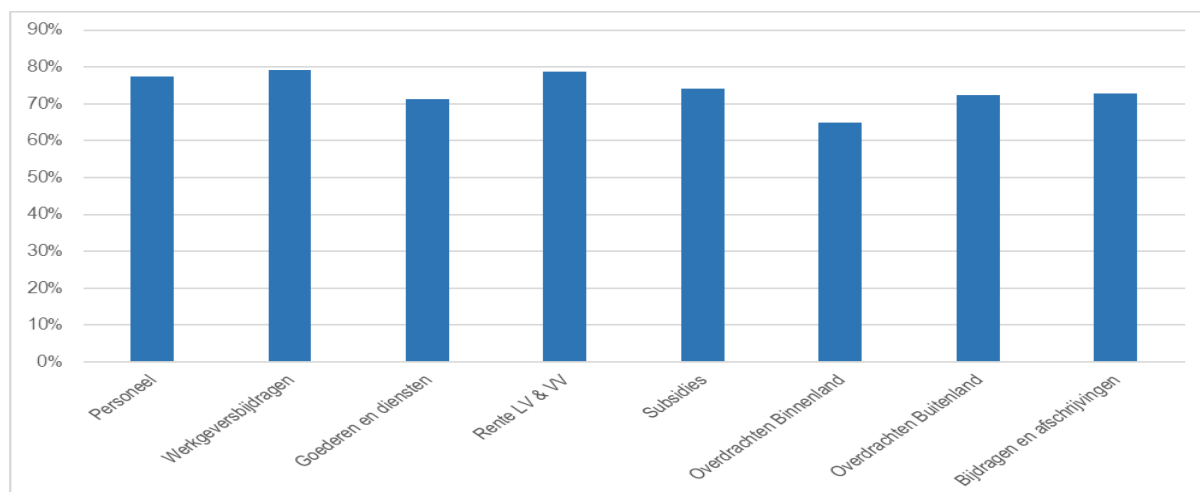
De gerealiseerde overdrachten buitenland bedragen Afl. 14,8 miljoen, oftewel 72,4% van de begroting. In deze categorie zijn de kosten voor de kustwacht pro rata conform de begroting verantwoord voor Afl. 3,9 miljoen. In vergelijking met vorig jaar laat deze categorie een toename zien van Afl. 4,4 miljoen. Ook voor 2017 is de verwachting dat de begroting niet overschreden zal worden.

Bijdragen en afschrijvingen:

De bijdragen en afschrijvingen laten een hogere uitputting zien ten opzichte van dezelfde periode in 2016 van Afl. 13,4 miljoen. Dit is gedeeltelijk toe te schrijven aan een toename in de realisatie van de landsbijdrage AZV per ultimo september 2017 van Afl. 8,0 miljoen. Evenwel bedraagt de begroting 2017 ten aanzien van de landsbijdrage AZV Afl. 53,1 miljoen en de begrotingsuitputting per ultimo september 2017 is daarmee gelijk aan 75%. Verder is ook sprake van een toename in de zorg gerelateerde kosten van Afl. 2,2 miljoen (begroot op Afl. 24 miljoen met een begrotingsuitputting van 73,0%). Daarnaast is er een realisatie van Afl. 4,9 miljoen (begroot op Afl. 6,5 miljoen) uit hoofde van de bijdrage aan de verbetering van de infrastructuur. De begrotingsuitputting van het laatstgenoemde is gelijk aan 75%. De afschrijvingskosten zijn pro rata conform begroting voor Afl. 24,2 miljoen verantwoord (begrotingsuitputting van 75%).

Hieronder een grafische weergave van de kostenrealisatie uitgedrukt in procenten van de vastgestelde begroting 2017. Met inachtneming dat niet zomaar een uitputting van 75% als norm kan worden gehanteerd.

Grafiek 2.2: Kostenrealisatie per 30 september uitgedrukt in procenten:

*Bron: Directie Financiën

2.2. Realisatie kapitaalrekening

Ten aanzien van de ontvangsten op de kapitaaldienst is de realisatie voorsnog 35,1% van de begrote kapitaalontvangsten tegenover een uitputting van 62,1% van de begrote kapitaaluitgaven. In paragraaf 2.2.1 en 2.2.2 worden de kapitaalontvangsten en –uitgaven nader toegelicht.

Tabel 2.9: Kapitaalrekening per 30 september 2017 in Afl.

Kapitaal ontvangsten	t/m 30 sept 2017	Begroet 2017	% Begrotings-uitputting
Verkoop onr. goederen en grond	9.670.592	-	
Kapitaalontvangsten	-	67.000.000	0,0%
Lokale Kredietaflossing	3.167.051	6.275.000	50,5%
Reserves	-	-	
Vrijgekomen afschrijvingen	24.190.875	32.254.500	75,0%
	37.028.518	105.529.500	35,1%

Kapitaal uitgaven	t/m 30 sept 2017	Begroet 2017	% Begrotings-uitputting
Investerings	2.709.911	4.825.000	56,2%
Vermogensoverdrachten	4.800.000	5.175.000	92,8%
Lokale kredietverlening	20.418.918	35.000.000	58,3%
	27.928.829	45.000.000	62,1%

Netto resultaat kapitaaldienst	9.099.689	60.529.500	15,0%
---------------------------------------	------------------	-------------------	--------------

*Bron: Directie Financiën

2.2.1 Kapitaalontvangsten tot en met 3e kwartaal

Verkoop onroerend goed:

De realisatie uit hoofde van verkoop onroerende goederen en grond bedraagt Afl. 9,6 miljoen. Deze ontvangsten betreffen voornamelijk de verkoop van de JFK, ex-Domeinbeheer gebouwen, een huis in Sero Colorado en een commerciële

overeenkomst tussen DIP en de Stichting Monumentenfonds Aruba. Deze ontvangsten werden reeds in voorgaande jaren begroot en derhalve niet in de begroting 2017 opgenomen.

Kapitaalontvangsten:

Zoals bekend heeft de overdracht van de bezittingen en activiteiten van Valero Aruba aan Land Aruba, in haar capaciteit van enige aandeelhouder van Refineria di Aruba N.V. op 1 oktober 2016 plaatsgevonden. Onderdeel van de overdracht was de zogenaamde 'settlement payment' van circa Afl. 54 miljoen. Land Aruba heeft met de RdA afgesproken dat de uitkering voor 2016 conform begroting op Afl. 27 miljoen is vastgesteld. De uitkering van de laatste tranche van Afl. 27 miljoen is begroot in 2017. Daarnaast is een bedrag van Afl. 40 miljoen begroot voor de verkoop van de aandelen van Valero Marketing & Supply- Aruba nv. RDA heeft schriftelijk bevestigd dat in ieder geval een bedrag van Afl. 58 miljoen uiterlijk eind november te zullen storten. Over het restantbedrag dienen nadere afspraken met RdA te worden gemaakt.

Lokale kredietaflossing:

De realisatie van Afl. 3,2 miljoen heeft betrekking op de ontvangen aflossingen uit de meerjarenplan leningen APA voor Afl. 0.9 miljoen en studieleningen voor Afl. 2.3 miljoen. Met name de ontvangen aflossingen studieleningen is in vergelijking met dezelfde periode vorig dienstjaar met ruim Afl. 0,9 miljoen gestegen. Dit is het resultaat van het beleid om meerdere faciliteiten aan ex-studenten te bieden om hun studieschuld onder gunstige voorwaarden af te lossen. Verder zullen met de implementatie van het geautomatiseerde invorderingsproces de ontvangsten in het laatste kwartaal van het jaar toenemen. Grotere toenames in de ontvangsten uit hoofde van de aflossingen van studieleningen worden pas vanaf 2018 verwacht.

Vrijgekomen afschrijvingen:

De realisatie van de afschrijvingskosten zijn voorlopig geschat op basis van de begroting 2017 en zijn per ultimo september 2017 voor 75% als kosten opgenomen. De afschrijvingskosten in de exploitatierekening leiden niet tot uitgaven en worden in de vorm van een vrijval in de kapitaalontvangsten gecompenseerd.

2.2.2 Kapitaaluitgaven tot en met 3e kwartaal

Investerings:

Aan het einde van het derde kwartaal bedroeg de voorlopige realisatie van de investeringen Afl. 2,7 miljoen. Naar verwachting zal dit bedrag per 31 december volledig worden verplicht.

Vermogensoverdrachten:

De kapitaaloverdracht aan Post Aruba N.V. bedroeg per einde van het derde kwartaal Afl. 3,8 miljoen (begroot Afl. 5,1 miljoen), terwijl aan Freezone Aruba NV een landsbijdrage is toegekend van Afl. 1 miljoen (begroot Afl. 1 miljoen). De begrote investeringsbijdrage voor de Staten van Aruba bedraagt Afl. 375,000 en is tot aan het einde van het derde kwartaal nog niet gerealiseerd.

Lokale kredietverlening:

Tot aan het einde van het derde kwartaal is Afl. 20,4 miljoen aan studieleningen verstrekt, wat Afl. 2,1 miljoen hoger is vergeleken met dezelfde periode vorig begrotingsjaar. De jaarbegroting bedraagt Afl. 35 miljoen waardoor de begrotingsuitputting gelijk is aan 58.3%. Het overgrote deel van de begrotingsuitputting heeft in het derde kwartaal plaatsgevonden vanwege de aanvang van het nieuwe collegejaar. Evenals het geval was in 2016 wordt dit jaar een aanzienlijke onder-uitputting verwacht ten opzichte van de begroting van verstrekte studieleningen.

3. Meerjarig begrotingsbeleid

3.1 Vooraf

De actualiseringswerkzaamheden rondom het meerjarenkader 2018-2020 lopen parallel met het begrotingsproces voor het dienstjaar 2018. Afhankelijk van de te nemen bestuurlijke besluiten van de nieuwe regering zal naar verwachting het nieuwe kader in de begroting 2018 gepresenteerd worden. Hieronder wordt ingezoomd op de resultaten van de ingezette beleidskeuzes in 2017.

3.2 Voortgangresultaten

De resultaten over het derde kwartaal van 2017 geven aan dat de ingezette beleidskeuzes aan de middelenkant (maatregelen 1 t/m 3) hebben geleid tot een middelentoename van Afl. 28.6 miljoen, waarvan Afl. 12.8 miljoen aan de invorderingsactie DIMP is toe te schrijven en Afl. 15.9 miljoen (verdeeld in Afl. 15.1 miljoen en Afl. 0.8 miljoen) aan de intensivering van de niet-belastingopbrengsten (inclusief studieleningen). De beleidsdoelstelling aan de middelenkant is in totaal tot en met het derde kwartaal van 2017 met 47.9% behaald. De lopende intensivering van de invorderingsacties op het gebied van de loonbelasting, winstbelasting, grondbelasting en BBO brengt met zich mee dat dit ook reflecteert in de totale ontvangsten. In de laatste periode van het begrotingsjaar 2017 zal conform planning en uitvoering (nog meer) de nadruk gaan liggen op het opleggen van naheffingsaanslagen LB, BBO/BAZV voor de maanden juni, juli en augustus 2017; opleggen van de naheffingsaanslagen WB voor de boekjaren 2014, 2015 en 2016; verdere intensivering van de (dwang) invordering (WB, LB, BBO/BAZV en GB aanslagen) inclusief afhandeling van de top 100 bezwaarschriften LB, BBO/BAZV, WB en GB bezwaarschriften; afronding derden onderzoek boorschepen; afronding RDA BBO plicht en ontvangst van de niet afgedragen belasting; start MRB betaling 2018 op 20 november 2017; WB afdracht CITGO (november 2017); GB plicht APA en het zogenaamde "Moonlighters-project specialisten en huisartsen" in samenwerking met het UOAZV. Dit zal met zich meebrengen dat het beoogde resultaat kan worden behaald. Onderstaande tabel geeft hiertoe een nadere cijfermatige toelichting weer.

Tabel 3.2: Resultaten meerjarige beleidskeuzes per kwartaal in 2017

Voortgangresultaten MRJ 2017-2020:	Target						
Alle bedragen zijn in Afl. miljoenen	Begroting 2017	K1 2017	K2 2017	K3 2017	K4 2017	Subtotaal per beleidskeuze	%
1. Introductie van een alternatieve inkomstenbron							
2. Invorderingsactie DIMP	73.50	7.70	13.00	12.75	-	33.45	45.5%
<i>Loonbelasting</i>	6.00	1.05	1.64	0.71		3.41	56.8%
<i>Winstbelasting</i>	55.00	4.58	7.45	9.85		21.87	39.8%
<i>Grondbelasting</i>	10.00	1.21	3.19	1.40		5.79	57.9%
<i>BBO</i>	2.50	0.86	0.73	0.79		2.38	95.2%
3. a Intensivering niet-belastingopbrengsten	87.04	16.19	12.79	15.13		44.11	50.7%
b Intensivering niet-belastingopbrengsten (studieleningen)	6.28	0.77	0.77	0.77		2.30	36.7%
Subtotaal middelenopbrengst:	166.82	24.65	26.56	28.64	-	79.86	47.9%
4. Vijf procent minimum jaarlijkse besparing op de personeelskosten	(0.62)	1.94	1.82	5.40		9.15	-1464.2%
5. Natuurlijk verloop						-	
6. Taakstelling op goederen en diensten	12.99	3.11	1.16	6.88		11.16	85.9%
7. Socialisatie en fiscalisering bovenmatige uitkeringen en reparatiebeslag	-					-	
Subtotaal uitgavenreductie:	12.36	5.05	2.97	12.28	-	20.31	164.3%
Totaal:	154.46	19.60	23.59	16.37	-	59.55	38.6%

Noot:

- Voor de invorderingsactie van 2017 hanteert DIMP een target van in totaal Afl. 73.5 mln. Deze target is verspreid over 4 belastingsoorten te weten: loon-, winst-, grondbelasting en BBO.
- De inning van niet-belastingopbrengsten waarop geïntensiveerd wordt, zijn middelensoorten: boeten, dienstverlening derden, overige middelen, erfpachtrechten, uitkering deelneming, verhuur gronden, verhuuropbrengsten en studieleningen.
- Positieve getallen geven een stijging aan, en negatieve bedragen geven een daling aan.
- Het resultaat bij beleidskeuze 4 is inclusief natuurlijk verloop.

4. Financiering en schuldbeheer

4.1. Uitvoering financieringsbevoegdheid

Conform artikel 2 van de Landsverordening tot vaststelling van de begroting van de ministeries van het Land voor het dienstjaar 2017 (AB 2016 no.59) is voor het jaar 2017 een financieringsbehoefte vastgesteld van Afl. 438.815.300. De minister van Financiën en Overheidsorganisatie is gemachtigd om dit bedrag gedurende dit begrotingsjaar aan geldleningen aan te gaan. Per Landsbesluit van 3 februari 2017 no.1 is het leningsprogramma voor het dienstjaar 2017 afgekondigd (zie tabel 4.1: Leen-programma 2017), waarin is opgenomen dat de staatsobligaties in vier tranches op de binnenlandse markt zullen worden aangetrokken tegen een maximale rente van 4,75%. Conform het voornoemd programma is op 20 februari en 24 april twee tranches op de binnenlandse markt geplaatst, samen voor een bedrag van Afl. 250 miljoen aan staatsobligaties, tegen een lagere rente van respectievelijk 4,25% en 4,00%. Op 26 juni werd een staatsobligatie uitgeschreven van Afl. 64 miljoen tegen een lagere rente van 4,0%. De vierde en laatste staatsobligatie van het leningsprogramma is op 25 augustus geplaatst, voor een bedrag van Afl. 124,7 miljoen. Hoewel er sprake was van een maximaal toegestane coupon van 4,75%, is ook deze laatste lening tegen een lagere rente van 4,50% uitgeschreven. Op basis van de reeds in 2015 geformuleerde evenwichtige financieringsbeleid, is er in 2017 voor gekozen om binnen het Landsbesluit in de juiste tijdvakken, in dit geval “vervroegd” te lenen. Hiermee zijn de staatsobligaties dit jaar uitgeschreven tegen een gemiddeld historisch lage rentevoet van 4,21%. De gemiddelde rentevoet voor financiering in 2016 was nog 5,68%.

Zoals opgenomen in de vorige kwartaalrapportages en bevestigd door het CAft is het hierdoor slechts optisch dat de staatsschuld als gevolg van de aangetrokken leningen in het begin van het jaar, is gestegen tot 85,8%. Geheel conform het gevoerde evenwichtige financieringsbeleid in de eerste drie kwartalen van het jaar en de aflossingsverplichtingen in de tweede helft van het jaar, leidt dit enerzijds tot een meerjarige verlaging van de verschuldigde rente en anderzijds tot een daling van de schuldquota per ultimo 2017 ten opzichte van de nu gerapporteerde schuldquote met 2%

Tabel 4.1: Leen-programma 2017

DF-Code	Agent	Datum uitgifte	Looptijd (jaar)	Rente %	Hoofdsom (mln)
2017-1	CBA	FEB.20.17	10	4,250	125,00
2017-2	CBA	APR.24.17	10	4,000	125,00
2017-3	CBA	JUN.26.17	10	4,000	64,12
2017-4	CBA	AUG.25.17	10	4,500	124,70
Machtiging Begroting 2017 - Art.2					438,82

4.2. Schuldstand

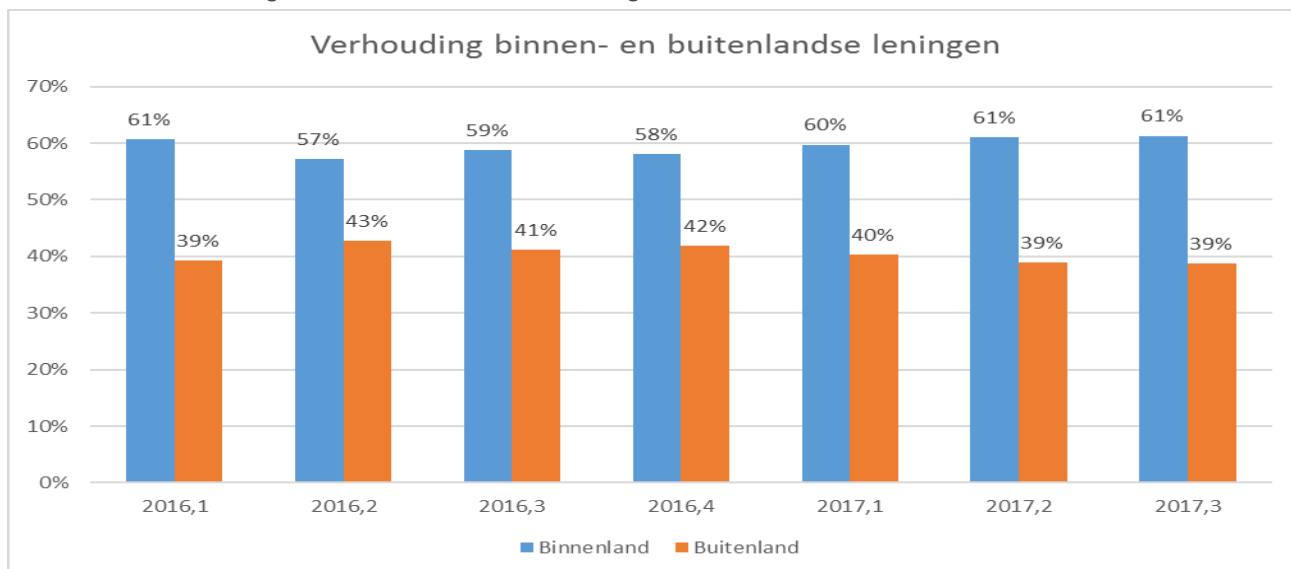
De schuldstand per ultimo van het 3e kwartaal – inclusief latente schulden, staat op Afl. 4.184,1 miljoen, waarvan het aandeel van de leningen Afl. 4.034,9 miljoen bedraagt. Tabel 4.2 presenteert een gedetailleerd overzicht van de stand van zowel de schuld als dat van de leningen over de laatste 12 maanden.

Om het schuldbeheer meer inzichtelijk te maken wordt onderscheid gemaakt tussen de leningen, de kortlopende schulden (doorgaans Unmet Financing Requirement of UFR) en de latente schulden. De leningen zijn ingedeeld overeenkomstig de comptabele richtlijnen zodat ook de aansluiting met 's Lands begrotingen en de jaarrekeningen makkelijker wordt. De kapitaalmarkt waarop een lening is geplaatst is bepalend voor de designatie van een lening als zijnde een binnen- of een buitenlandse verplichting. Het domicilie van de schuldeiser speelt daarbij geen rol. Van alle leningen in s 'Lands portfolio aan het einde van het derde kwartaal zijn 61% binnenlandse leningen welk de vigerende schuldbeheerstrategie van het Land reflecteert.

Tabel 4.2: Schuldontwikkeling per kwartaal in Afl. miljoenen

	2016 K3	2016 K4	2017 K1	2017 K2	2017 K3
Binnenlandse leningen					
Promessen en kasgeldlening	65,00	65,00	65,00	65,00	65,00
Staatsobligaties	1.240,02	1.171,27	1.296,27	1.485,27	1.610,08
Onderhandse leningen	726,82	715,49	715,49	666,09	512,09
Overige leningen	323,35	321,34	289,49	287,69	285,87
	2.355,19	2.273,10	2.366,24	2.504,05	2.473,04
Buitenlandse leningen					
Leningen N.I.O.	19,75	16,82	16,87	17,11	15,91
Leningen Rijksbegroting	26,24	19,58	19,86	21,20	21,93
Overige leningen EUR	8,18	7,55	7,65	7,93	8,21
Buitenlandse leningen USD	1.595,00	1.595,00	1.551,18	1.551,18	1.515,81
	1.649,17	1.638,95	1.595,57	1.597,42	1.561,85
Totaal Leningen	4.004,36	3.912,05	3.961,81	4.101,47	4.034,89
% BBP	84,2%	82,3%	80,6%	84,1%	82,7%
Kortlopende schulden	102,86	96,75	111,88	73,49	137,08
Extracomptabele schulden - SVB ¹	-	-	-	-	-
Extracomptabele schulden - Lease	12,65	12,52	12,39	12,26	12,13
Totaal UFR	115,51	109,27	124,27	85,75	149,21
Totaal schulden	4.119,87	4.021,32	4.086,08	4.187,22	4.184,10
% BBP	86,6%	84,6%	83,2%	85,9%	85,8%
BBP ²	4.754,7	4.754,7	4.912,6	4.876,0	4.876,0
Noot					
¹⁾ Betreft een vermeende garantie tbv SVB					
²⁾ Bron BBP is Centrale Bank van Aruba					

Grafiek 4.1: Verhouding binnen- en buitenlandse leningen

*Bron: Directie Financiën

4.3. Schuldendienst 2017

Tabel 4.3 geeft aan dat het bedrag aan aflossingen op de leningen over het derde kwartaal 2017 Afl. 191,2 miljoen bedraagt en conform schema verloopt. Aan rente is Afl. 64,5 miljoen betaald. De rentekosten van een aantal leningen zijn onderhevig aan de fluctuaties van de LIBOR. Door een hoger dan geprojecteerde stand van LIBOR zijn de rentekosten ultimo september 2017 Afl. 1,6 miljoen hoger uitgekomen dan gepland. De ontwikkeling van de LIBOR wordt zeer nauwlettend gevolgd. Een neerwaartse bijstelling van de LIBOR wordt dit jaar niet uitgesloten, waardoor de begrote totale rentelasten vooralsnog niet wordt bijgesteld.

Tabel 4.3: Verloop schuldendienst 2017 in Afl. miljoenen

		Aflossing	Rente	Totaal
Kwartaal 1	real.	75,7	51,3	127,0
Kwartaal 2	real.	51,4	53,9	105,3
Kwartaal 3	real.	191,2	64,5	255,7
Kwartaal 4	proj.	95,8	48,5	144,3
Totaal		414,2	218,1	632,3

*Bron: Directie Financiën
Er zijn enige afrondingsverschillen

Gelet op diverse factoren, w.o. ook de ruime liquiditeit op de binnenlandse markt, zijn alle in 2017 vervallende leningen vervangen met binnenlandse lening zoals vermeld in Tabel 4.1. Aldus zijn de leningen in 2017 geherfinancierd tegen historisch lage couponrente van gemiddeld 4,21%.

Samenvattend en vooruitkijkend over het gehele jaar 2017 is er sprake van het aangaan van leningen voor een bedrag van Afl. 438,8 miljoen en aflossingen voor een bedrag van Afl. 414,2 miljoen. Hiermee is over het jaar 2017 slechts sprake van een stijging van de schuld op basis van aangegane meerjarige leningen met Afl. 24,6 miljoen. Dit komt weer overeen met de afgesproken norm in de LAft voor het financieringsstekort van 0,5%.

4.4 Kortlopende schulden

De kortlopende schulden van het Land bestaan grotendeels uit schulden aan zowel binnen- als buitenlandse handelscrediteuren. Verder zijn de schulden aan overheidsinstellingen en deelnemingen ook onder deze categorie opgenomen. Deze schulden stonden aan het eind van het 3e kwartaal 2017 op Afl. 149,21 miljoen, ofwel een toename van Afl. 63,5 miljoen ten opzichte van het tweede kwartaal. Alhoewel dit in eerste opzicht een forse toename lijkt, moet rekening worden gehouden met het feit dat als gevolg van de opzet van het leen-programma 2017 de stand per eind van het tweede kwartaal lager was dan het (jaarlijks) gemiddelde van Afl. 127,3 miljoen van het jaar 2016. Bij de kortlopende schulden van het 3e kwartaal 2017 is een bedrag van Afl. 12,9 miljoen opgenomen ter verantwoording van het door het AZV aangekondigd tekort over het dienstjaar 2016. Ten overvloede wordt hierbij aangegeven dat de uitstaande kortlopende schulden geen "betalingsachterstanden" zijn.

Tabel 4.4: Kortlopende schulden in Afl. miljoenen

	2016 K3	2016 K4	2017 K1	2017 K2	2017 K3
<i>Viottende Passiva:</i>					
UFR - buitenland	9,64	9,66	16,47	16,36	16,98
UFR - binnenland	93,22	87,08	95,41	57,13	120,10
	102,86	96,75	111,88	73,49	137,08
<i>Latente Schulden:</i>					
Huurovereenkomst AREH N.V.	12,65	12,52	12,39	12,26	12,13
Totaal Kortlopende Schulden	115,51	109,27	124,27	85,75	149,21

*Bron: Directie Financiën

Betalingen uit hoofde van de (lease-)overeenkomst tussen Land Aruba en AREH N.V. worden zowel in de begrotingen als de jaarrekeningen als huurkosten verantwoord. De aan deze overeenkomst verbonden kosten worden in dit verslag volledigheidshalve vermeldt, al is er geen sprake van rentelasten noch aflossingen.

5. Financieel beheer

De stand van zaken ten aanzien van het financieel beheer van het Land wordt in de kwartaalrapportages op hoofabstractieniveau opgenomen¹. Activiteiten/projecten waarvan de status, aan het einde van het voorgaand kwartaal, als 'gereed' zijn vermeld zijn in onderstaande tabellen verwijderd om de beoogde overzichtelijkheid daarvan te handhaven. Specifieke ontwikkelingen in de uitvoering van elke project wordt meteen onder desbetreffende project aangegeven, achter het vakje 'update'.

De Stichting Overheids Accountantsbureau heeft op verzoek van de Directie Financiën een voorstel uitgebracht ten aanzien van het verrichten van een tweede PEFA-meting in het vierde kwartaal 2017. Omwille van de huidige ontwikkelingen is evenwel nu nog geen definitief besluit genomen over de feitelijke uitvoeringstijdvak van deze meting. Verwezen wordt naar de positieve resultaten van de gevoerde PEFA-metingen op het financieel beheer van het Land verricht door deskundigen ingehuurd door de Europese Unie, uit hoofde van de verstrekte budgettaire steun aan het Land door de Europese Ontwikkelingsfonds. Het feit dat de huidige gemiddelde score van de kwaliteit van het financieel beheer positief is, en gezien de reeds afgehandelde verbetermaatregelen met aanvullende de reeds in gang gezette verbetermaatregelen, ligt het meer in de lijn der verwachtingen dat een (vertraagde) tweede PEFA meting een positievere oordeelsvorming als conclusie zal hebben rondom het financieel beheer van het Land.

Hieronder de status van de activiteiten waarop thans wordt gewerkt. Activiteiten die in het vorige kwartaal als 'gereed' waren aangemerkt zijn ter wille van de overzichtelijkheid in onderstaande overzichten verwijderd.

Tabel 5.1: Volledigheid en transparantie

PEFA Deelgebied	Core Score	Huidige Score	Beoogde Score	
2. Volledigheid en transparantie*				
PEFA INDICATOR 6: Volledigheid van informatie in begrotingstoelichting	A	B	A	
Acties:				Status²:
Info over financiële activa (investeringen) opnemen in begroting.				IU
PEFA INDICATOR 9: Inzicht in financiële risico's zbo's en overheid NV's	B	C	B	
Acties:				Status:
Controle op de rekeningen van de fiscale rapporten die door de autonome overheidsinstellingen en publieke ondernemingen worden geleverd. Daarnaast moet een geconsolideerd overzicht gemaakt worden van de totale fiscale risico's.				IU
<i>Overige projecten onder Volledigheid en transparantie:</i>				
Initiatie testfase factuur in omloop project bij Directie Financiën.				V
Update:	- Factuur In Omloop project: technische problemen zijn voor een groot deel opgelost. Testen van het systeem wordt thans hervat.			

¹ Het betreft de voortgang van de verrichte activiteiten met betrekking tot de verdere verbetering van het financieel beheer in het algemeen en de PEFA-indicatoren in het bijzonder. Het PEFA-raamwerk bestaat uit standaard hoofdindicatoren die zijn onderverdeeld naar zes deelgebieden. Om zoveel mogelijk aan te sluiten met de in juli 2015 uitgevoerde PEFA Self-Assessment, wordt langs de lijnen van deze zes deelgebieden gerapporteerd over de voortgang van het financieel beheer.

² Definitie afkortingen: V = Vertraagd/CP = Continu Proces/IP = In Planning/IU = In Uitvoering/ UIE = Uitvoering in Eindfase/ G = Gereed

Tabel 5.2: Beleidsmatig begroten

PEFA Deelgebied	Core Score	Huidige Score	Beoogde Score	
3. Beleidsmatig begroten	B	C+	B	
PI-11: Deelname aan jaarlijkse begrotingsproces				Status:
Actie:				
Pilot project meerjarig begroten met aantal directies.				IP
Update:	- Pilotproject meerjarig begroten: aan PBLQ is de opdracht gegeven om bij te dragen aan de inrichting van een meerjarige P&C-cyclus. Dit pilot project is een resultante van voornoemde opdracht en bevindt zich thans in de planningsfase.			
Werkgroep richtlijnen ramingsmethodiek van selecte belastingsoorten.				IU
Update:	- Doel: opstellen van een werkprogramma met richtlijnen voor een ramingsmethodiek van selecte belastingsoorten. Verder om de realisatie van de ramingen op structurele manier te analyseren.			
Intensiveren begrotingsoverleg met begroting coördinatoren van Bureau van alle ministers.				CP
Update:	- Begrotingsoverleg: het eerste overleg ten aanzien van de conceptbegroting 2018 vond al plaats en de daaraan gerelateerde gesprekken (overleg) tussen ministeries en hun respectieve diensten worden thans gevoerd.			
Introductie van reguliere wetgevingsoverleg en permanente (wekelijkse) afstemming tussen Minister van Financiën & Overheidsorganisatie, het Secretariaat van de ministerraad, Directie Wetgeving & Juridische Zaken, en Directie Financiën. Bevordering van de planning ten aanzien van de voorbereiding en samenstelling van voornoemde documenten. Samenspraak, overleg met Raad van Advies.				CP

Tabel 5.3: Zorgvuldigheid en interne beheersing van de uitvoering van de begroting

Onderwerp (volgens indeling PEFA rapport):	Core Score	Huidige score	Beoogde score	
3. Zorgvuldigheid en interne beheersing van de uitvoering van de begroting	C+	D+	C+	
PI-18: Het beheer van de salarisadministratie				
Verrichten deel payroll audits of enquêtes onder het personeel over laatste drie jaar.				V
Update:	- Uitvoering van dit project is verschoven naar november 2017.			
Project verkorting doorlooptijd verplichtingen bij Directie Financiën.				V
Update:	- Dit project is technisch klaar en ten aanzien van de implementatie moet nog enige beleidsbeslissingen worden genomen.			
Implementatietraject van het ASYCUDA-systeem van de douane.				V
Update:	- Dit betreft de implementatie van het 2de traject van ASYCUDA waar nog verschillende additionele modules moeten worden geïnstalleerd om de productie van management rapportages efficiënter te laten verlopen. De start van het project is in verband met ASYCUDA werkzaamheden op Curaçao, omwille van de volgtijdelijkheid en kennisoverdracht, doorgeschoven naar het 4e kwartaal 2017.			
Specifieke cursus voor importeurs (inclusief brokers) inzake geldende regels en procedures bij de import, februari 2017.				IU
Update:	- De tweede cursus werd in augustus 2017 verzorgd.			
Implementatietraject HR Module binnen de Payroll Systeem Aruba.				IU
Update:	- Dit project bevindt nog steeds in de testfase.			
Opvoeren van gescande documenten in de HRM-module van het PSA.				IU
Update:	- Scannen van de documenten is gereed. In de implementatiefase zal deze digitale documenten in de HR module worden opgevoerd en is afhankelijk van de testfase.			
Implementatie van het 'middleware software key2' datadistributie.				IU
Update:	- Geen.			
Project functiehuis Land.				IU
Update:	- Het plan van aanpak ten aanzien van dit project is door de ministerraad goedgekeurd en de uitvoering is verschoven naar het nieuwe kabinet.			
Inlopen achterstanden in zowel de heffing als in de invordering (Belastingdienst).				IU
Update:	- De achterstanden in de heffing lopen conform planning. Aangiften van 2013 worden thans afgehandeld, waardoor een groot aantal restituties reeds zijn afgewikkeld. DIMP werd nog steeds aan het inlopen van achterstanden en intensivering van de invordering.			
Implementatie van een aantal wetsaanpassingen om diverse processen binnen de Belastingdienst efficiënter te maken en het ontvangstmoment van opbrengsten te optimaliseren.				IU
Update:	- De wetswijziging met betrekking tot de Motorrijtuigenbelasting met ingang van 1 januari 2017 is met succes geïmplementeerd en heeft tevens een positief effect op de belastingontvangsten op dit gebied.			
Commiesopleiding Inning teneinde vaktechnisch kwaliteit te kunnen waarborgen bij de Belastingdienst.				IU
Update:	- De Commiesopleiding Inning is afgelopen mei van start gegaan en staat gepland om in april 2018 te worden afgerond.			
Financieel beheer dag voor financiële medewerkers van overheidsdiensten.				IP
Update:	- Doel: inventariseren van knelpunten in het financieel beheer, signaleren van risico's voor DirFin en bevordering van de naleving van regels en procedures.			

Tabel 5.4: Administratie, vastlegging en verslaggeving

Onderwerp (volgens indeling PEFA rapport):		Core Score	Huidige score	Beoogde score	
3. Administratie, vastlegging en verslaggeving		C+	D+	C+	
PI-25: Kwaliteit en tijdigheid van de jaarrekening					
Tijdigheid opleveren jaarrekening.					CP
Update:	<ul style="list-style-type: none"> - Jaarrekening 2016 is ingeleverd en DirFin gaf reeds mondeling commentaar op het eerste concept Nota van Bevindingen van de Algemene Rekenkamer (ARA) op voornoemde document. Vanwege uitdagingen op gebied van bezetting van de ARA kan de behandeling van de Landsverordening tot bepaling van de slot van de rekening 2016 op zich laten wachten. 				
Implementatie project vastlegging administratieve organisatie Directie Financiën in Rules.					CP
Standaardisatie van de rekeningschema.					IU
Update:	<ul style="list-style-type: none"> - Het rekeningschema van het Land wordt bij elke herziening van de Landsverordening Instelling Ministeries (LIM) gewijzigd. Dit veroorzaakt inefficiënties en levert risico's dat de vergelijkbaarheid van de cijfers (tussen diensten en ministeries) in de toekomst toe, bemoeilijkt wordt. Doel van dit project is om het COFOG-model te implementeren, waardoor het rekeningschema op basis van voornoemde universele classificatie stelsel wordt opgezet. Aanpassing van het rekeningschema bij elke wijziging van de LIM is dan niet meer nodig. - Implementatie van het COFOG-model brengt tevens meer transparantie in de vergelijking van de publicaties van het Land, CBA en het CBS omdat laatstgenoemde instanties ook het COFOG stelsel hanteren. 				
Interne audit op nieuwe processen en sanering van studieleningen.					IU
Update:	<ul style="list-style-type: none"> - Nadat de processen binnen de debiteurenadministratie zijn beschreven, volgt nu een interim audit verricht door de interne auditfunctie van Directie Financiën op de vastgestelde procedures en beleidsrichtlijnen. - Verder wordt ook een audit gedaan op de pending kwijtschelding verzoeken. 				

Tabel 5.5: Extern toezicht en controle

Onderwerp (volgens indeling PEFA rapport):		Core Score	Huidige score	Beoogde score	
3. Extern toezicht en controle		C+	D+	C	
PI-26: Reikwijdte, aard en aanbevelingen externe audits					
Inmiddels is per 5 juli het definitief advies inzake de "roadmap" om te komen tot een accountantscontrole van de jaarrekening van het Land Aruba voorzien van een goedkeurende controleverklaring, opgeleverd. Aan de hand hiervan zullen nu samen met de stakeholders de nodige uitvoeringswerkzaamheden worden gepland.					V
Update:	Project is vanwege de regeringwisseling vertraagd.				
Interne balansonderzoek					IP
Update:	<ul style="list-style-type: none"> - De afdeling Financiële Rapportage & Analyse van Directie Financiën zal (voorbereidend op de werkzaamheden t.a.v. toekomstige accountantscontroles op de jaarrekening) een onderzoek verrichten op elke balanspost van de jaarrekening van het Land, met als doel na te gaan of de dossiers over de afgelopen 10 jaar volledig zijn. 				

6. Liquiditeitsoverzicht

6.1. Inleiding

Onderstaand tabel presenteert de liquiditeitsrealisatie per 30 september 2017. Voor de presentatie van de liquiditeitsstromen wordt het door de Centrale Bank van Aruba in haar publicaties gehanteerde "Government Financial Operations" formaat gebruikt. Een volledige aansluiting met de begroting is niet direct mogelijk, omdat verschillende stelsels aan de verschillende overzichten ten grondslag liggen. De doelstelling achter het bestaan van dit overzicht is niet om de begroting te kunnen volgen, maar om de inzet van het werkkapitaal van het Land inzichtelijk te maken. Volledigheidshalve dient vermeld te worden dat alle in dit overzicht opgenomen bedragen, inclusief de bedragen over voorgaande periodes, zijn voorlopige bedragen.

Uitgaven in het derde kwartaal van dit jaar verliepen conform plan. De gerealiseerde betalingen uit kas zijn in het derde kwartaal met ca. Afl. 2.7 miljoen lager uitgevallen dan geprojecteerd. De ontwikkeling aan de ontvangstenkant is in voorgaande onderdelen van deze rapportage uitvoerig besproken. De lager dan verwachte ontvangstenstroom drukt op het geprojecteerd negatieve saldo per eind 2017. In augustus werd voor een bedrag van Afl. 124.7 miljoen, de vierde en laatste staatsobligatie van het leningsprogramma voor het dienstjaar 2017 geplaatst.

Tabel 6.1: Liquiditeitsrealisatie en prognose 2017

2017	JAN	FEB	MAR	APR	MEI	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	<i>in AFL. Min.</i>											
	<i>real.</i>	<i>real.</i>	<i>real.</i>	<i>real.</i>	<i>real.</i>	<i>real.</i>	<i>real.</i>	<i>real.</i>	<i>real.</i>			
1. Ontvangsten												
1. Directe belastingen	38,11	32,65	33,66	26,68	118,14	47,54	34,38	38,89	43,05	48,31	70,92	65,82
2. Indirecte belastingen	36,52	26,80	50,95	36,48	33,59	33,82	34,79	36,23	41,69	57,41	37,28	48,50
3. Niet-belastingontvangsten	3,88	2,68	3,50	2,86	2,77	3,14	4,79	5,38	6,92	7,05	6,79	33,64
4. Overige ontvangsten	19,93	6,27	11,12	8,39	8,36	19,40	9,91	9,28	7,05	11,36	8,98	19,64
TOTAAL:	98,43	68,40	99,23	74,41	162,85	103,89	83,87	89,78	98,71	124,13	123,98	167,59
2. Uitgaven												
1. Salarissen	36,06	28,78	29,09	29,93	28,74	53,34	29,92	34,58	29,53	26,04	33,55	28,52
2. Werkgevers bijdrage	8,40	8,52	8,55	8,99	8,55	8,61	8,68	8,57	8,60	8,23	4,82	10,74
3. Salaris subsidie	9,12	7,65	12,86	5,95	10,24	17,18	6,37	8,78	8,01	9,90	14,25	16,41
4. Goederen en diensten	13,38	14,78	22,88	19,34	29,75	23,01	14,46	24,41	16,35	16,11	13,74	11,88
5. Rente	1,58	22,87	26,87	6,99	19,86	27,01	15,26	18,66	30,53	6,88	18,44	23,14
6. Ontwikkelingsfonds	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,16	0,34	0,51
7. Investerings	0,09	0,46	0,47	1,05	1,42	1,58	0,00	0,21	3,18	0,64	0,49	1,42
8. Verrek., uitk. en bijdragen	4,43	4,43	4,43	4,43	4,43	4,43	4,43	4,43	4,43	12,43	5,39	8,23
9. Overdrachten en subsidies	13,63	23,65	17,37	13,38	21,80	19,93	14,62	15,71	11,31	17,32	10,52	15,87
10. Items n.i.e.	0,03	0,17	0,14	0,06	0,18	0,20	0,15	0,00	0,16	0,00	0,00	0,00
TOTAAL:	86,72	111,32	122,64	90,13	124,98	155,29	93,88	115,35	112,10	97,71	101,54	116,73
3. Leningen minus terugbetalingen												
1. Leningen	1,23	1,76	0,39	0,20	0,28	2,27	10,22	4,66	0,56	1,73	2,92	4,11
2. Aflossingen	0,34	0,34	0,34	0,18	0,18	0,18	0,54	0,54	0,54	1,05	0,00	1,05
TOTAAL:	0,90	1,43	0,05	0,02	0,10	2,09	9,68	4,11	0,02	0,68	2,92	3,06
4. Net buitenlands kapitaal												
A. Leningen buitenland	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
B. Aflossingen buitenland	0,00	19,10	24,71	0,17	0,00	0,05	0,00	19,10	16,27	0,00	0,20	8,67
TOTAAL:	0,00	(19,10)	(24,71)	(0,17)	0,00	(0,05)	0,00	(19,10)	(16,27)	(0,00)	(0,20)	(8,67)
5. Net binnenlands kapitaal												
A. Leningen binnenland	0,00	125,00	0,00	125,00	0,00	64,13	0,00	124,68	0,00	0,00	0,00	0,00
B. Aflossingen binnenland	0,67	0,59	30,59	15,70	0,60	34,90	75,60	79,61	0,61	15,72	0,62	70,62
TOTAAL:	(0,67)	124,41	(30,59)	109,30	(0,60)	29,23	(75,60)	45,08	(0,61)	(15,72)	(0,62)	(70,62)
Eindsaldo	(12,96)	48,01	(30,76)	62,63	99,81	75,50	(19,80)	(23,50)	(53,80)	(43,79)	(25,09)	(56,57)

*Bron: Directie Financiën

7. Collectieve Sector

Het Centraal Bureau Statistiek heeft op 22 februari 2017 haar definitieve "Advies met betrekking tot de collectieve sector Aruba" uitgebracht. Geheel conform de "Afspraken tussen de regeringen van Aruba en Nederland over de openbare financiën van Aruba" lid IX, d.d. 2 mei 2015, heeft de Minister van Financiën en Overheidsorganisatie op 31 maart 2017 dit CBS-advies met een voorstel over de Collectieve sector Aruba voor de jaren 2017 en 2018 voorgelegd aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (Hierna: de Minister van BZK). De Minister van BZK heeft per brief van 8 mei 2017 ingestemd met dit voorstel. Voor de begrotingsjaren 2017 en 2018 behoren de navolgende instellingen tot de collectieve sector Aruba:

- Land Aruba
- Uitvoeringsorgaan AZV
- Sociale Verzekeringsbank
- Serlimar
- Aruba Tourism Authority
- Universiteit van Aruba
- Stichting Education Profesional Basico (SEPB)

Onderstaan tabel presenteert de opbrengsten, kosten, het operationele resultaat en een projectie van het eindejaar resultaat. De Universiteit en Serlimar hebben bij de samenstelling van deze rapportage geen projecties aangeleverd. Voor de Universiteit werd voor het derde kwartaal de aangeleverde projectie per ultimo juni 2017 aangehouden.

Tabel 7.1: Exploitatieresultaat collectieve sector

	Opbrengsten 30 sept 2017	Kosten 30 sept 2017	Resultaat 30 sept 2017	Projectie resultaat 31 dec 2017
Land Aruba	863.277.636	1.034.631.948	(171.354.312)	(85.092.600)
AZV	324.800.000	317.590.000	7.210.000	(6.740.000)
SVB	261.826.837	242.014.560	19.812.277	78.933
ATA	75.459.800	62.204.700	13.255.100	6.035.400
UA	11.202.900	11.111.893	91.007	(1.404.347)
Serlimar	15.724.872	19.229.619	(3.504.747)	
SEPB	16.338.971	16.565.235	(226.264)	50.125
Totalen	1.568.631.016	1.703.347.955	(134.716.939)	(87.072.489)

*Bedragen Ultimo september 2017.

Ministerie van Financiën en Overheidsorganisatie

L.G. Smith Blvd. 76

Oranjestad, Aruba

Tel. (297) 528 4900

www.overheid.aw

